

Even binnenkijken in de alfaklas.

**‘WE VERGETEN
DE MOEDERTAAL
NIET, MAAR IN DE
KLAS SPREKEN WE
NEDERLANDS’**

Met het groeiende aantal nieuwkomers in ons taalgebied, neemt ook het aantal inburgeraars dat Nederlands als tweede taal (NT2) moet leren enorm toe. Inburgeraars kunnen onder andere terecht bij Open School Antwerpen voor cursussen Nederlands. Open School Antwerpen is een van de dertien Centra voor Basiseducatie in Vlaanderen en Brussel. Het Netwerk Basiseducatie richt zich met zijn opleidingen op de meest kwetsbare volwassenen: kortgeschoold, laaggeletterd en vaak anderstalig. Luc Van Mechelen geeft al vijftien jaar cursussen Nederlands, onder meer aan alfacursisten: mensen die analfabeet zijn. “Zij komen hier voor de eerste keer in aanraking met een schoolsysteem, waardoor er zowel voor hen als voor mij een nieuwe wereld opengaat.”

Interview met Luc Van Mechelen – door Corine Nelemans

Fons sprak met

LUC VAN MECHELEN

is verbonden aan het Centrum voor Basiseducatie (CBE) Open School Antwerpen, en geeft al vijftien jaar cursussen Nederlands aan anderstalige volwassenen.

WAAROM BENT U NT2-LEERKRACHT GEWORDEN?

“Ik werkte al een tijdje in het reguliere onderwijs, waar ik verschillende vakken heb gegeven: van Nederlands tot maatschappelijke vorming (mavo) en van project algemene vakken (PAV) tot geschiedenis. Er kwam een functie vrij als NT2-leerkracht en dat leek me wel wat. Nu ben ik al vijftien jaar NT2-leerkracht. Als leerkracht Nederlands voor anderstaligen help ik een groep

mensen die in deze maatschappij nog vaak vergeten wordt.”

WIE ZIT ER ZOAL IN UW KLAS?

“Dat is elk jaar anders. Ik heb zowel lesgegeven aan cursisten die net startten met Nederlands leren als aan cursisten die al op het afstudeerniveau zaten. Sommige cursisten leren traag, andere zijn wat sneller. Ik heb ooit voor een klas heel traag lerende senioren gestaan. Nu heb ik een groep waarvan

de gemiddelde leeftijd dertig jaar is. Doordat die cursisten jonger zijn, leren ze ook beter. Zij willen zo snel mogelijk hun plek in de samenleving kunnen innemen. Dat is anders bij de 65-plussers aan wie ik les heb gegeven, omdat hun positie in de maatschappij ook anders is.

“Daarnaast is er een verschil in herkomstlanden zichtbaar. Vijftien jaar geleden gaf ik voornamelijk les aan

mensen uit Maghreb-landen als Marokko en Turkije. In het begin kwamen er ook relatief veel Tibetanen en Chinezen, maar die zie ik nu bijna niet meer in de analfabetenklassen. Later kwamen de Irakezen en nu komen er veel mensen uit Afghanistan en Syrië.”

DE VERSCHILLEN ZIJN DUS HEEL GROOT IN EEN ANALFABETENKLAS. HOE DOET U DAT, LESGEVEN IN EEN WERELD VOL VERSCHILLEN?

“Het allerbelangrijkste is om een veilig klimaat te creëren. Ik geef daarom heel gestructureerd les. Het eerste half uur is bijna elke dag hetzelfde: de cursist verwelkomen, vragen hoe het gaat, praten over de *faits divers* van de dag ... Wat ik ook belangrijk vind, is dat iedereen in de klas elkaar leert kennen en dat alle cursisten begrip krijgen voor elkaars leefwereld. Elkaar aanspreken met de naam kan daarbij helpen.

“De lessen moeten zo functioneel mogelijk zijn. Er moet aandacht worden besteed aan wat de cursisten op dit moment nodig hebben. De cursisten worden vaak met dezelfde problemen geconfronteerd. Ze zijn in dit land en willen hun familie laten overkomen: wat moeten ze doen? Ze zijn ziek geworden: hoe vinden ze een dokter? Overal waar ze komen, moeten formulieren worden ingevuld: waar moeten ze hun naam invullen? Het functionele, daar zetten we heel hard op in.”

HOE IS HET OM NEDERLANDS TE DOCEREN AAN MENSEN DIE ALLEMAAL EEN ANDERE MOEDERTAAL HEBBEN?

“Ik heb die diversiteit nooit als een probleem ervaren, maar er moeten wel goede afspraken worden gemaakt. We vergeten de moedertaal niet, maar ik vraag de cursisten om die in de klas zo min mogelijk te gebruiken en te proberen om alles in het Nederlands te zeggen. Natuurlijk wordt er al eens een woord in het Arabisch of in het Farsi gezegd, maar ik probeer dat te beperken.”

IS ER EEN VERSCHIL IN LESGEVEN AAN BIJVOORBEELD EEN CURSIST UIT CHINA EN EEN CURSIST UIT IRAK?

“Er is een verschil, maar niet in het lesgeven. Ik gebruik in de klas verschillende technieken. Er zijn cursisten die goed onthouden als ze actief bezig zijn. Als zij bijvoorbeeld het woord ‘raam’ lezen of horen, stappen ze naar het raam. Die activiteit zorgt ervoor dat het woord zich in de geest settelt. Andere mensen zijn auditief ingesteld. Zij moeten een woord eerst meerdere malen horen alvorens het te kunnen begrijpen. Weer andere cursisten hebben er baat bij om het woord eerst te vertalen naar hun moedertaal. Net zoals in een gewone klas, heb je dus allerlei soorten cursisten met allerlei soorten leerstrategieën, en tijdens de lessen proberen we elke leerstrategie een plaats te geven.”

WAAR LIGGEN DE MOEILIKHEDEN VOOR U ALS LEERKRACHT VAN ANDERSTALIGE ANALFABETEN?

“Wat voor ons als Europeanen vaak moeilijk te begrijpen is, is dat analfabeten de metastructuur van hun eigen taal niet vatten. Ze zien met andere woorden geen grammaticale constructies in hun eigen taal. Wij weten over het algemeen wel hoe een taal is opgebouwd, dus voor ons is het gemakkelijker om een vreemde taal te leren.

“Soms heb je mensen in de klas die getraumatiseerd zijn. Iemand die getraumatiseerd is, functioneert minder goed dan iemand die gelukkig is en zijn leven op orde heeft. Het is niet altijd even gemakkelijk om met mensen om te gaan die met psychische problemen kampen. Je moet aandacht aan ze besteden, maar die aandacht mag niet ten koste gaan van de andere cursisten in de groep. Iedere cursist is even belangrijk.”

EN WAAR LIGGEN DE MOEILIKHEDEN VOOR DE CURSISTEN?

“Mensen komen weinig in contact met het Nederlands. Zelfs hier. Cursisten

komen twee à drie keer per week naar school om in blokken van drie uur Nederlands te spreken, maar zodra ze de deur uit zijn, horen ze haast geen Nederlands meer. In de tram of de bus is het Nederlands ver te zoeken. Als een anderstalige een vraag aan ons stelt, zijn we al snel geneigd om over te stappen naar het Engels of het Frans als we merken dat die persoon een notie heeft van een van die talen. Dat is goedbedoeld, maar het stimuleert het Nederlands leren natuurlijk niet.

“Er zijn ook aspecten aan de Nederlandse taal zelf die lastig zijn. In het Nederlands kan je iets op zo veel manieren uitdrukken. Een voorbeeld: Wil je mij helpen? Kunt u mij helpen? Kan jij helpen? Helpen, alsjeblieft? Je leert één variant, maar in het dagelijks leven ga je heel wat andere varianten horen. Dan heb ik het nog niet gehad over alle accenten en dialecten binnen het Nederlandse taalgebied.”

HEEFT U TIPS OM TAALONTWIKKELING BIJ ANDERSTALIGEN TE STIMULEREN?

“Communiceer zo eenvoudig en duidelijk mogelijk. Er zijn al heel wat scholen die aan anderstalige ouders brieven meegeven waar symbolen en tekeningen in verwerkt zijn. Ook al kunnen ze die brieven misschien niet lezen, ze weten door die symbolen en eenvoudige woorden wel wat er van ze verwacht wordt.

“Functionaliteit is heel belangrijk: geef altijd herkenbare situaties weer. In de klas praten we niet over hoeveel een kilo tomaten kost. Nee, we gaan naar de markt, lopen daar een rondje, kijken naar de tomaten en dan praten we over de prijs van de tomaten. Je moet niet te veel lesgeven in de klas, maar je moet vooral lesgeven in de maatschappij. Breng de mensen op een toegankelijke manier in contact met de wereld waarin zij leven.”